

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG.
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indult BÉTSBŐL Pénteken 28. Decemberben 1792.

Vénül a' Világ!

Oszülnek az esztendőök egy-más után! meg-hal-
nak, 's megint fel-támodnak. — Beteg-ágy-
ban fekszik az 1792-dik esztendő-is. A' Kalandá-
riomokat író Doktorok' ítéletek szerint 4-napok
múlva éjjeli 12 órakor léssen halála 's temetési
pompája — adjuk-meg utolsó tiszteletét néki, 's
hadd mennyen a' többi után. — A' következő
1793-dik esztendő a' jövő Kedden éppen a' *Kurir*
Posta napján, ujjságokkal részegen, trombita har-
sogások között fog születetni — várjuk-el őtet —

akár mitsodás lészzen — 365 napok múlva néki is ki-telik szolgálatja, mint most a' *M. Kurirnak*, ki bódog ujj-esztendőt kíván Erd. Olvasóinak, és továbbra is ajánlja a' *Derest* azoknak.

Karátson 2 dik napján 11 órakor a' *Sz. István* Templomában jelenék meg az egész F. Ts. Kir. Udvar egész szokott Gálával. Alig leheté mozdulni, a' fokaság miatt az utzákon, kik a' Gála Hintóban ülő *Tsászárt* és *Tsászárnét* látván, egészszzen az Udvertől fogva a' *Sz. István* Templomáig olyan *Vivát!* kiáltás vala, mellyhez hasonlóról még Bétsben nem emlékezünk. Lehetetlen, hogy egy jó szívű Kerészteny embernek öröm gönnyek ne áradjanak szemében, midön láttya, hogy a' nép a' maga Attyát és leg-kegyelmesebb Fejedelmét mely tiszta szível szereti.

A' már tsak nem kő halommá változott *Königstein* vára magát telyességgel fel nem adván, az ostromló ágyuk innen más szüksegre el-vitettettek, és a' várban lévő 400 Frantziák már most tsak bé-szorittatva tartatnak.

Prágában 2 nevezetes Generálissaink múltanaki a' fellyebb való napokban e' világról, u. m. F. Marschal *Hertzeg Kinski Ulrich*, és Generál *Mikovini*.

Frantzia Ország.

A' szerentsétlen *Királynak* processusa Déc. 6. dikán a' *Conventben* ismét elő vétettévé, egy *Quiettes* nevü Deputátusnak jóvaslása szerint, ezen processusnak rendje ilyen formán határozaték meg. Egy *Commissióra* bizattatott, hogy ez a' *Király* ellen való panaszos punktumokat, és az ezeknek meg bizonyítására szolgáló dolgokat, Déc. 10. dikén, a' *Királyhoz* intéztetendő kérdéseket pedig Décemb. 11. dikén terjeszse a' *Convent* elejébe. Ugyan ez nap u. m. 11. dikben a' *Király* a' *Convent* elejébe hozattatván, a' vádló punktumok ekkor fel-olvasatának, és a' meg határozatott kérdések a' *Præses* által a' *Királyhoz* tétettévé, az után mind a' vádló punktumok, mind pedig a' *Királytól* azokra tétett feleletek 2 napokra nékie ismét által adatatának, hogy magát azok iránt menthesse. Az után való második meg-jelenésekor a' *Királynak*, ki fogja a' *Convent* a' maga itéletét mondani, mellynek alkalmatosságával a' *Conventnek* minden tagjai az oráló székben meg-jelenvén, a' magok értelmeket innen fogják el-mondani.

Jól lehet látni, hogy ezen rend olyan, a' milyen az ilyen *Birákhöz* és az ő nyilvánóságos tételjokhoz illő, és hogy mindenek az iszonyu bünök mértékének meg töltésére vagynak el-készítve.

Tsak ugyan, hogy a' *Convent* ezen történendő alkalmatossággal magát nem egészen bátornak gondolja, bizonyitják ezt azok a' parantsolatok, mellyek a' *Convent* által a' *Ministeriumnak* adat-

tattanak, melyek szerint ezek Párisban a' tsendességnek fenn maradására szükséges készületeknek ketőztetésére köteleztetnek, és a' melly készületek már valósággal is megtéttenek. Ezek szerint, a' Párisi Tanátsnak (*Senatusnak*) 30 tagjai a' magok Polgármesterekkel együtt, 600 tizenhat-tizezhat töltesekkel ki-készült embereknek őrizete alatt, előll is hátul is 48 lovasoktól körül-vétetve, fogják a' Királyt a' Nemz. *Convent* palotájába kíséni. A' *Tuilléria* (a Királyi Kert két helyen 200 gyalogokkal és 8 ágyukkal, ezen kerthez tartozó Kastélynak udvarra pedig egy Batalion dárdásokkal rakattatik-meg. Minden fog házak mellé, minden közönséges Kaszák és Magazimok mellé 200 emberek állittatnak. A' városnak minden osztáljai 200 fegyvereseket tartanak rézervában, a' Nemzeti Gárdisták pedig az egész Párisi *Departamentomból*, hogy ha kívántatni fog, a' szolgálatra mindenkor elő állhassanak, egész nap kézzen állanak.

Az ujjabb Párisi tudósítások szerint, mellyek Déc. 13 dikáig nyúlnak, a' Király Déc. 11-dikén valósággal a' Nemz. *Convent* elejébe hozattatván, az elejébe terjesztetett kérdésekre nagy álhatatossággal és igen illendő méltósággal feleleteket adott. Mindenek tsendességben mentenek véghez. Az után azt kívánta a' Király, hogy további mentségére magának szabadoson válofzthasson Agenseket (*Procurátorokat*), melly is a' *Convent* által néki meg-engedtették; melly után a' szerentsétlen Monárcha, ismét az ugy nevezett *Templomba* vizsgálva vitettették. — Déc.

14-dikén ismét a' *Convent* elejébe jöven, további ki-dolgozott mentséget által adá.

(Az ide tartozó környül állásosabb tudósítások a' jövő Postán fognak következni, minekutána ezek a' Bétsi Udv. Déáriumban is, ennek közelebb tett ígérete szerint ki hirdettetnek.)

Olofz Ország. — A' *Szárdiniai* Király *Sergei*-nek meg-parantsoltatott, hogy míg a' tsatázásra jobb idők lesznek, tsak oltalmazólog viseljék magokat.

Romában Déc. 3-dikán a' Kárdinálisoknak titkos gyűlése tartattatván, sok *Olofz Orzági* és az úgy nevezett hitetlen Országokban lévő Püspökségekben neveztettenek uj Püspökök. Ugyan ezen gyűlésben a' Pápa a' mái környülállásokról egy fontos beszédet tartván, meg-mutatta, hogy ezek éppen azok volnának, mellyek között az V-dik *Sixtus* Bullája szerint az *Engelsburgi* kintshez hozzá nyulni és abból bizonyos summát ki-venni lehetne. A' Pápának ezen értelmében a' Kárdinálisok is meg-egyezvén, rendelés tétettetek, hogy a' nevezett kintsből 500-ezer *Scudik* (a' mi pénzünk szerint 250 ezer Ts. aranyok) ki-vétettefsenek. — A' Pápa Státus Titoknakja Kárdinális *Zelada*, hogy a' maga hazafi indulatját annál világosabban nyilvánkoztathassa, minden ezüst és arany készületeit pénzé veretvén, a' Státus és szegények segítségére akarja fordítani.

A' Pápa a' közelebb el múlt *Adventi* napokra uj áhitatóságnok gyakorlásait, és egy úgy nevezett tökéletes bün-botsátnak ki oltogatattását rendel-

rendelvén , ezen áhítatosság - béli gyakorlásokban maga-is jelen vala , mellyeknek alkalmatossággával minden Vendég - bor - jádzó - és kafézó házak bé - zá - rattatva valának.

Nem Szárdiniának , a' mint ez egy Ujjságban hibáson olvastatott , hanem Piémontnak fő városában , a' Szárdiniai Király residentiájában , igen keményen meg - büntettetének ezen Királynak azon 11 fő hadi tisztjei , kik azzal tették magokat bűnösök , hogy a' Szávoyai és a' Nizzai földekre bé - rontó Fra - tziákat (a' mint már világozságra jött) önként eresztették bé . A' büntetés Nov. 14 dikén ment véghez . A' katonák jó reggel minden útakat el - állottanak , és a' város kapui bé - zárattatván , dob - szónál kihirdettetett , hogy élete vesztése alatt , az ágyu lövés által adatándó jel után senki a' maga házából ki - lépni ne mérészeljen . A' halálra szententziázott 11 személlyek , előbb meg - veszfőztettek ; az után meg - hordoztattak katonák között az uttzákon . Végre , a' nagy piatzon az első bűnös — Curtis Generális — négy felé vágatott ; a' több vétkeseknek pedig , kik tiz első rangu katona tisztek vóltak , rész szerint fejek vétetett , rész szerint nyakok töretett . Mindnyájoknak hólt testeik végre , akasztó fákra függesztettek illy felyül - irással : *Proditores Patriæ* (Haza - árulók .

A' háborus környüállásokat illető tudósításaink ezek: — „

„ A' *Lüttichi* 13 dik, és az *Acheni* 15-dik Déc. költ Leveléket öszve véve, bizonyos ezekből, hogy a' *Dumurier* tábora 13-dikban *Herve* várofsához *Limburgba* meg-érkezvén, az ő előll-járó Seregei 15-dikben *Achennél* valának, a' hová más napra az ő egész tábora várattatott.

Hogy *Geldriába* Frantzia Seregek mentenek által, közelebb is irtuk vólt. Ezen Seregek részre oszolván, edgyik Pruszszus *Geldriában* szállott-meg, a' másik Déc. 11-dikén *Rüremondnak* vette útját *Austriai Geldriába*, a' honnan már a' gyenge *Austriai* őrizeten lévő Sereg ki-költözött vólt. — *Düren* várofsából pedig a' *Jülichi* Hertzegségből azt írják, hogy itt Déc. 13-dikán 2 Divisió *Worumzer*, és ugyan annyi *Eszterházy* Húszárok valami *Dragonosokkal* edgyütt minden reménység felett útozának keresztül, és a' szomszéd falukra szállittatának. A' Gyalogok közzül benn *Dürenben* 1800-an, közel hozzá pedig 2 ezeren szállittatának-meg. Ezen kétség kívül a' *Geldriába* bé-nyomúlt *Frantziák* ellen lietnek.

Az ujjabb *Frankfurti* Levelék szerint, a' *Pruszszus* Király ismét vissza érkezett *Frankfurtba*, a' melly Levelék azt-is erősítik, hogy a' *Frantziák* annyira szorittatnak *Cassel* mellett (ez egy kis várostska *Moguntziával* által ellenbe, mellyet ezzel egy hid foglal a' *Rénuson* öszve) hogy már minden ágyuzó készületeik eleébe lovakat fogván, Mo-

guntziába készülnek által, sőt hogy, meg-értvén kivált az *Austriai* Sergeknek *Brájszgauban* való számosságokat, innen *Moguntziából* - is vissza felé készülnének.

Csernevitz 15. *Déc.* — *Chotzim* Várának által 'adásáról napról napra nevedik az hir, de semmi bizonyos benne nintsen, hanem tsupán tsak azt foglalja magában, — — hogy a' *Törökök*, kik mind ez ideig ennek által adására várakoznak, tsendességben tartásanak. — A' parantsolat minden itten fekvő *Regementek*nek publicáltatott, hogy az úthoz készüljenek, és a' *B. Vétsei* *Regementjének* egy osztálja *Déc.* 6 dikán el- is indult *Lemberg* felé, hogy pedig ezen rész fegyveres nép nélkül ne maradjon, úgy hallatik, hogy némelly *Muszka* *Regementek* érkeznének *Gallitziának* felöllünk való részére. Minden *Moldovából* jövő hirek azt erősítik, hogy a' *Törökök* nagy számmal szállanak *Moldovára*, és hogy nyilván háboruság fogna a' *Konstántzinápolyban* gyalázatosan felakasztatott 3 *Muszka* tisztekért lenni. — Hogy a' *Dunán* innen *Oláh* *Országban* és *Moldovában* sohol *Pestis* nintsen, már meg-bizonyított dolog, mind az által naponként szoross parantsolatok érkeznek az ide való *Contumátióra*, a' felettébb való vigyázás iránt. — Az eddig *Konstántzinápolyban* múltott *Gróf Pototzky* ma vagy holnap érkezik-meg *Contumátiára*, kinek *Udvari* népének száma 121 személlyekből áll, ezen *Gróf* esedezett ugyan az engedelemért, hogy *Contumátia* nélkül botsáttatnék

által az Országon, de a' *Lembergi* Generál Kommandótól semmi-képpen meg nem nyerte. — Itten Tél nintsen, hanem naponként oly meleg idők járnak, mint Septemberben. — A' *Gallitziában* gyűlytendő Szabad Sereg közzé nagy szorgalmatosan verbuálnak minden hellységeinkben, de tsak idegen Országi fiak fogadtatnak bé. — A' Remondák nagyon szedettetnek, a' honnan a' ló meg is drágódott, külömben minden óltsó.

Triestben egy titkon fel-állott társaság, az *Orosz Császárné* ellen pártot ütött, és a' minapában a' *Méditerraneum* tengeren a' Törököktől egészsz hajós sergetskéjével meg-verettetett *Lámbro Cazzioni* számára legényeket verbulván, és a' dolog világoságra jövéen, mind a' bé-verbuáltattak, mind pedig a' verbuálók el-fogattattanak, és a' tudunkra itt *Triestben* és *Triestől* fogva Magyar Országon és Erdélyen keresztül egészsz *Oldh* Országig verbuáló Gróf *Gyulay Ignátz* Szabad Serge Komandójának adattatának által.

Magyar Ország.

Baranya Vármegyéből azt irják, hogy az *Erdődy* Húszár Regementje már parantsolatot vett a' Frantziák ellen való indulásra való készen állásra, és Jan. közepe táján meg is fog indulni. Ezen Regementnek *Reserva Svadronnya*, melly ennél most állittatott-fel, és a' milyen minden Húszár Regementeknél lenni fog, *Eszek* tájékán marad *Tót* Országban.

Egy *Debretzeni* levelezőnk igen méltó dicsérettel és háládatossággal emlékezik az itt lévő Districtuális táblának edgyik érdeemes Afzszersoráról *T. Berzevitz* Pál Urról, ki is ezen K. Gymnásiumban tanuló ifjak közzül a' szorgalmatosabban tanulókat a' közelebb elmult oskolai elztendőben hasznos könyvekkel meg-ajándékozván, őket ez által nagyobb szorgalmatosságra, ezeknek tanuló társaikat pedig hasonlóra gerjesztette. Tartsa Isten — ezt veti a' tudósító a' maga szavai után, mellyet vele együtt mi is sekundálunk — tartsa Isten ezen szép tudományu Metzenásunkat, és az Ujj elztendővel több hozzája hasonlókat-is támaszson, szivemből kivánom.

Beretyo Ujjfalu 16. *Déc.* — Ezen folyó December hónapnak 8 dik napjára virradóra, egy ide való valóságos emberséges Nemes embernek *Csiffi Ferentz* Urnak a' házat éjféli tájban meg-álsák, a' ki is öregszer nőtelen ember lévén, maga distractiójára rég olta tart egy *Timothéus Tamás* nevű Görögöt, a' ki egyedül lévén othon, a' dologba semmit sem tudott, azonba a' természeti szükségtől kényszerittetvén, ki megy a' házából, 's hát tsak meg-támadja egy magos és rettentő termetű ember, üti veri agyba főbe, ugy hogy a' földre leesik; de hirtelen magához jövéen, nem hogy megszaladt volna, hanem tsupa pufzta kézzel néki megy az őtet meg-támadott Gyilkosnak, és a' kezében lévő fokost meg-kapja, a' kezéből ki-tekeri, és a' tsata köztök meg-ujjulván, a' gyilkos ismét egy baltát ránt elő, mellyel már a' Görögnél lévő fokos nyélen jót-is vágott; de tsak ugyan végre minékutánna két 's három ütésekert kapott volna, meg-szalad, a' Görög is örömost botsáttya, mivel nem tudta hogy már akkor a' társai kész pénzben és Contraktusokban 5000 R.ftnál is többert meg-károslították, ezen kívül hogy egy asztali és egy zsebbe való óráját arany gyűrűjeit, és 100 olvasztott ezüstyeit el-vitték, azonba bé-megy a' házba,

házba, világot gyújt, láttya hogy mindene el-
boltatott, gyilkost tolvajt kiáltván lármát tsinál,
a' tsendesen aluvó Fő-Szolgabiró Csanádi István
Urat fel költeti, ki is Hivatalához illendő okofság-
gal a' rendeléseket meg téteti, mihelyt világoso-
dott a' tolvajok szekérének nyomait meg talállya,
és ámbár útokat minden módon el akarták titkol-
ni sok haszontalan keringéseikkel, mind az által
Debretzenbe bé-nyomozódtak, és ottan Meszera
Sándor Senátor Ur bölts intézése alatt el is fogód-
tak: nállok nem tsak a' lopott jószágok kevés hij-
ján meg-találtattak, hanem azon kívül furo, sze-
kertze, balta, és töltött fegyverek töllök el vétet-
tek, és sok Protestátiók után, mellyek által magokat
Nemes embereknek állították, vasra verettettek, és
külön külön az alsó tömlötztöt rendelték nékiek
kvártélyul. Bámulásra méltó, hogy egy minden
előre való készület nélkül tsupa puszta kézzel lévő
70 esztendős forma öreg ember az ő véllé vétel-
kedő, tellyes erőben lévő izmos gyilkos bajnokát
győzedelmes kézzel 's bátor szivvel riasztotta-el:
ez valósággal a' régi hires Görögöknek vitéz ma-
radvánnya.

*Ama halhatatlanságra méltó N. T. T. Péczeli Iosef
Urnak halálára iratt Versek.*

Egek! hát tsak ugyan szükségé ugy lenni?

Hogy a' mit végeztek, véghez is kell menni?

Hogy a' Magyar Egnek ragyogó Napjának,

Dél szinben történnyen fogyta világának,

Péczeli Jósofnek. — Oh ki ne borzadna!

'S tsak a' Nevére is könyve ne áradna!

Hogy mondom halála Komárom' Papjának

Negyed napján légyen Karátson Havának.

JÓSEF, LEOPOLD, HENRIK ő általa élnek

Mig Versei tartnak, a' sirtol nem félnek

Halhatatlanokká ki másokat teve

Az halálnak maga; im'prédája leve

De nem hólt meg: hanem tsak elhunyt előlünk,

E' Napot egy kis köd rejtette el tőlünk.

És valamint a' Nap mikor el fut után.

Világosságot hágy soká maga után;

Ugy *Pétzeli József* bátor most el tűnik

De világoskodni soha meg nem szűnik.

Sirasd Magyar Haza e' bölts *Apollódat*

Ki tsak azért élt, hogy munkálodja jédát

Ennek köszönheted, hogy fiad nyelve,

'S öltözete nints más Nemzettől elnyelve.

Ki bölts pennájával mig azt pallérozza

Ehét, 's költségét érte fel áldozza:

De nem tsak Nyetvünknek volt ő pártfogója,

Hanem a' Népnek is egy hiv tanítója

Jung, Maizonnet, Hervey 's más tudos munkái

Lesznek jó hirének hangos trombitái

Mellyeknek tsak akkor vész el betsületi

Mikor a' Magyarság Nyelvét számkiveti

Ennek hát nem árthatz te harapó fene

Akarmint tsikorogj irigy fogy ellene

Te pedig a' Virtust ki szoktad betsülni,

'S az illy ritka gyöngynek tudsz szivből örülni

Mikor könyves szemmel olvasod ezeket

Mondjad: adjon Isten sok Pétzelieket.

Küldöttetett M. Tarról, ugy itelem

T. T. E — D — Ur irta.

Tudósítások.

Minden ember szereti a' jót, sőt minden állat; de nem is tsuda, mert erre mindent a' természet ösztönöz. — A' jó tulajdon képpen két féle, vagy ideig, vagy örökké való jó. Az ideig való jónak megszerzésére hány féle módok légyenek, ha ki akarja tudni, a' tapasztalásból meg tanulhatja, azért ide le-írni nem is szükséges. Az örökké való jónak, az idveiségnek elérésére, a' Világnak nevezetesebb részei.

részeiben lakó emberek, nevezetesen két útan akarnak eljutni; az embereknek egyik része a' Sz. irásban feljegyzett Evangyéliumnak tiszta világával megvilágosított egyenes úton, a' *Jésus Kristusnak* közbenjárása, és a' bűnösökért lett keserves szenvedése, és halála által akar az örökké való ditsőségnek részese lenni. Más nagyobb része pedig az embereknek, ezen ditsőséget a' *Kristusnak* fő ellensége, ama nagy hamiss Proféta, *Mahumed* által akarja elnyerni. Az embereknek ezen nagy ropant serge, mire kötelezték, mit hidjen, és mit tselekedjék? ezek az úgy nevezett *Alkorán* ba, avagy *Török Bibliában* vagynak feljegyezve, mellyet a' Tudományokat a' magok nyelveken is szerető Külső Országi nemzetek u. m. *Olasz, Frantzia, Anglus, Hollándus, Német, Muszka,* 's ezeken kívül mások is, a' magok nyelvekre fordítani, 's a' nyomtatás által közönségessé tenni, nem tsak szépnek, vagy hasznosnak, de szükségesnek is lenni ítéltenek. Valyon hibáztanak é azzal, hogy ezt véghez is vitték? tellyességgel nem; mert a' mint *Deákok* mondják: *Opposita juxta se invicem posita, clarius elucescunt.* Ha két egymással ellenkező dolgok egyik a' másik mellé tétettetnek, mindeniknek a' maga valósága annál tisztábban meg tétzik. Ezt a' Sz. Irás is nem tsak meg engedi, hanem Sz. Pál a' 1. *Thess. v. 21. 22* ben azt mondja: *Mindeneket meg-probáljatok, a' mi jó azt meg tartsátok, a' mi pedig gonosznak lenni láttatik, attól magatokat meg-oltalmazátok.* Az embernek pedig valamiről hogy lehet ítéletet tenni, ha az, a' miről itélni akar, előtte minden részről tökéletesen nem esmértes, mellyhez képest minek utánna ki ki meg látja ama hamiss Profétának *Mahumednek*, az embereknek nagyobb része között közönségessé lett tudományát, és tanítását, annak szép színnel bé-festett hamisságáról meg-győzöttetvén, a' *Jésus Kristus* zászlója alatt annál hivebben vitézkedhetik, annál meg nyugodtabb lelki esmérettel várakozhatik az igazság Koronája után,

a' melly néki amaz utolsó napon meg adattatik. — Igaz ugyan hogy az *Alkoránban* sok szép Keresztényi erköltsi tudományok találhatnának, mellyeket egy Keresztény embernek tudni, és tselekedni szükséges; de az is igaz, hogy a' Farkas gyakran bárány bőrbe szokott öltözni, hogy a' szelid báránykákat annál könnyebben fel prédálhassa. A' mi nemzeti nyelvünken az *Alkorán* még eddig napfényt nem látott, azért hogy rólla annál igazabb ítélet-tétel tétettsék, azon *Alkoránt* vagy Török Bibliát, mellyet a' *Göttingai* tudós Társaságnak tagja, *D. Friedrich Eberhárd B.* Ur Arábiai nyelvből, nem régiben németre fordított, egy jó Magyar penna nemzeti nyelvünkre fordítva leírta. Ezen Könyv német nyelven tsak nem akkora nagyságú lévén, mint szintén a' mi Magyar Bibliánk, ennek ki nyomtatása igen sokba kerül, mellyet a' fordító külömben nem nyomtattathat, hanem *Prænummeratio* mellett. Erre való nézve, ha a' két Hazában a' mi nemzeti nyelvünken-is a' Tudományokat szerető jó Hazafiaknak tétzenék, el végezte magában a' Fordító, hogy a' köz haszonra való nézve ezen munkáját ki nyomtattatja, és az Erd. Közönségtől most egyebet nem kíván, hanem tsak az iránt való jelentést, hogy ki, és mennyit kívánna magának meg-szerezni? mert a' nyomtatás drága lévén, tsak annyi fog nyomtattatni, a' hány Exemplárra fog rendelés tétettetni. Ez iránt való jelentést Bétsben a' *Magyar Kurirnál* lehet meg-tenni, azért a' ki ezen Könyvet magának meg-szerezni kívánnya, tudósíttását a' *Bétsi Magyar Kurirhoz* küldeni ne tessehessék, a' mely jelentés a' közelebb jövő Mártziusi hónapnak végéig fog bé-vétettetni, de annak utánna nem; mert a' Könyv nyomtatása Aprilisben fog el kezdődni. — Az *Alkoránnak* az ára, német nyelven való kiadásban 5 R. forint és 30 kr., Magyar nyelven pedig ki-adva ennek az árrát a' Fordító 3 R. fra határozta, mellyet a' közelebb jövő Május Hónapba kell bé-fizetni azon helye-
ken,

ken, a' mellyek annak ideibe közönségesse fog-
nak tétettetni. A' Fordító ezeket igéri: 1. *ben*)
Hogy a' Könyvet nagyobb 8 ad rétben szép tiszta
betűkkel fogja ki nyomtattatni. 2. *szor*.) A' Könyv
eleiben a' *Mahumed* képét is, a' mint szokták mon-
dani *Kupferstichbe* ki rajzoltatja, és ki adja. 3. *szor*.)
Ezen Könyv mellett a' *Mahumed* életinek le irását
is, *Arábiának* Historiájával együtt, a' melly német
nyelven 9 árkus, ki adja. 4. *szor*.) A' ki 10 exem-
plárra prænumerál, és a' pénzt Bétsbe a' *Magyar*
Kurir kezébe Bankó tzedulában egy levélbe bé-
zárva recepissé mellett (mert így el nem vész)
vagy akár Kereskedő, akár más egyéb úton módon,
a' közelebb jövő Máj. 15 ig fel küldeni nem terhelte-
tik, annak fáradságáért minden 10 exemplárra egy
exemplár felvül adattatik. 5. *szor*.) Az exempláro-
kat *Posonyba*, *Komáromba*, *Pestre*, *Debretzenbe*,
Kolosvárra, és *M. Vásárhelyre* le küldi, 's ezen hel-
lyek között, ki ki annak ideiben a' Könyveket ott
veheti kezéhez a' hol szintén tettzeni fog.

A' *Rétsági* Posta Stáció, a' mellyen való Pos-
ta ház 1790. ben fundamentomostól ujjanon épít-
tett, és a' mellyen három különös szobák, 1 bólt,
a' ház alatt 300 akó borra elégséges nagyságu pin-
tze, 1 négy lóra, és ismét más 8 lóra való istá-
lók, 1 három kotsinak elégséges nagyságu szin,
veteményes és egyéb féle kert, tsür és tsürös kert
tanáltatnak, bizonyoson áruba botsáttatik; melly
is azoknak, a' kiknek meg vételéhez kedvek lenne,
előre jelentetik.

Már egy néhány esztendőktől fogva szokásba
jött itt *Bétsben* az a' vizsgálás, hogy az itt la-
kós fogadósek a' hozzájuk úton járókat vivő Posta
inasoknak bizonyos fizetést adtanak, melly nem
csak

tsak hogy 20 's több krajtzárookra is fel-hágott, hanem egy ártalmas, de tartozó köteleltséggé is kezdett utoljára válni; mivel a' Posta-inasok tsak azokhoz a' Fogadósokhoz tértenek-bé a' vendégekkel, a' kik nékiek leg bizonyosabban és leg jobban meg-fizettenek, az olyanokat pedig, a' hol ilyen halznot nem reméllettenek, el-kerülték. — Midőn ezen igazságtalanság egy kevés idővel ez előtt világságra jöven, mind a' Fogadósoknak magoknak ebből származó kára, mind pedig az útzók-nak ebből eredő rövidsége gondolóra vétette:ett volna, a' Tartomány igazgató széke ezen vizsgálésnek tökéletes el-törlését meg határozta, és ezen ő rendelését által hágókra 12 N. Forint büntetést szabott. — Tsak ugyan tanálatnak még is némely olyan Fogadósok, a' kik az útzókat hordozó Posta inasokkal egyet-értve lévén, a' fellyebb említett pénzt még máig is fizetik nékiek, mellynek nyilvánóságos bizonyysága a' következő történet: — „Meg-érkeztvén a' napokban egy Posta inas fogadóról fogadóra járt a' maga vendégivel, és tettetésből mindeniknek kapuja előtt meg állván, bé ment, de tsak hamar olyan felelettel jött ki mindenikből, hogy különös üress szoba egyikben sem tanálatodnék, mellyel nem egyebet akart, hanem hogy utoljára tsak ugyan oda vihesse a' vendégeket, a' hová akarta, és a' hol jó *Contingenti* it reméllett. Az útzó azonban rész szerint bolzizankodásból, rész szerint pedig a' tsalárdságnak fajtásából le szálván, és az első fogadóba, a' hová mászszor is szállani szokott vala bé menván, nem tsak 1, hanem 10 üress szobákat is tanála; a' melly tsalárdsága a' Posta inasoknak, mindeneknek, általunk pedig nevezetesen a' N. Magyar Uraságoknak adattatik tudtokra.

(N.B.) A' *Deres* a' maga hátra maradott abrak-jáért instálja a' maga 1792-dikben volt Urait, kiket hanem elég hiven szolgálhatott engedelmet kér.

N u n c i u m.

*Terminata jam impresfione Partis I-mæ Operis, quod in-
feribitur:*

U N I V E R S A
H I S T O R I A P H Y S I C A
R E G N I H U N G A R I Æ
S E C U N D U M
T R I A R E G N A N A T U R Æ
D I G E S T A,

Auctore Joanne Bapt. Grosfinger &c.

*Domini (Tit.) Prænumerantes apud suos DD. Collectores
ostensa iisdem Prænumerationis Aepocha post proximas Pe-
stinenses Nundinas Josephinas semet insinuare, & ab iisdem
primam hujus operis partem recipere possunt. Si qui pro pri-
mis 4 operis partibus Prænumerationis pretium 4 fl. 30 kr.
deposuerint, ii pari cum reliquis DD. Prænumerantibus ra-
tione primam operis partem illico obtinebunt, nominaque
eorum suis cum Characteribus subsequis Tomis inferentur.
Extra viam vero Prænumerationis I-mus hic Tomus e 40
phylyris constans non aliter, quam 2 Rh-florenis haberi
poterit. Ornithologia, sive Historia Avium Regni Hungariæ
II-dam Operis Partem constituens prelo jam subjecta est, &
usque futuras Nundinas Pestinenses Mensis Augusti parabi-
tur. Ceterum Dominos (Tit.) Prænumerantes demisse oro, ac
obtestor: ut præsens opus reliquis quoque Patricæ Literaturæ
Amicis ac Fautoribus, ad quos ejusdem notitia nondum per-
tigisset, notum ac commune reddere non dedignentur. In ho-
rum gratiam, ut nosse possint, quid I-ma Pars operis contineat,
sisto Conspectum omnium Materialium Partis ejusdem.*

Pofoniæ & Commaromii die 8 Marti 1793.

Simon Petrus Weber
Typographus.

Conspectus Materialium Partis Primæ.

Dissertatio prævia de re literaria, imprimis de Hist. Naturæ.
Introductio in Universam Historiam Physicam Regni Hung.
§. 1. Prærogativa, & Laus Historiæ Naturalis. §. 2. Partes
Historiæ Physicæ, earumque objectum. §. 3. Difficultas
operis, & adminicula. §. 4. Opes naturæ per Hungariam
sparsæ. §. 5. Scriptores Historiæ Naturalis. §. 6. Res lite-
raria Hungariæ vetus, & nova. §. 7. Scriptores domestici,
qui res physicas Regni attingunt. §. 8. Scopus, & ordo su-
scepti operis.

Pars

P A R S I. Zoologia Hungaricæ.

CAPUT I. *Animantia in universum.*

§. 1. Quid Animal? §. 2. Multiplicitas, & varietas Animalium. §. 3. Genera, & species Animantium in particulari. §. 4. Bellua, jumentum, pecus. §. 5. Amphibia. §. 6. Animantia Subterranea. §. 7. Ferarum varietas, & indoles. §. 8. Monstra, & Hybrides. §. 9. Origo, & propago Animalium. §. 10. Status, conditio, finis Animalium. §. 11. Sedes, & habitatio Animalium. §. 12. Dotes, & prærogativæ Animalium. §. 13. Sensus, & artus Animantium. §. 14. Affectiones, & motus interni Animalium. §. 15. Esca, & nutrimentum Viventium. §. 16. Ætas, & vita Animalium. §. 17. Morbi Animalium.

CAPUT II. *Animalia Hungariæ generatim.*

§. 1. Genera, & species Animantium in Hungaria. §. 2. Multitudo pecorum, eorumq. sedes in Hungaria. §. 3. Lues pecorum, & incuria Oeconomorum. §. 4. Ferarum species in Hungaria. §. 5. Minoris gentium Quadrupedes.

CAPUT III. *De Armentis Hungariæ.*

§. 1. Bovis encomium. §. 2. Taurus. §. 3. Vacca, & lac. §. 4. Vituli, & monstrosi Vaccarum partus. §. 5. Juvencus, & Bos castratus. §. 6. Multitudo Boum, & carnis in Hungaria. §. 7. Partes externæ Bovis. §. 8. Partes internæ Bovis. §. 9. Cura, esca, & saginatio Boum. §. 10. Morbi Boum, & lues. §. 11. Remedia luis, & morborum.

CAPUT IV. *De Bubalis.*

§. 1. De feris Bobus, an Bubalus Bos ferus? §. 2. Corpus, & indoles Bubali.

CAPUT V. *Ovilia Hungariæ.*

§. 1. Varietas, & multitudo Ovium per Hungar. §. 2. Aries, & Vervex. §. 3. Agnus. §. 4. Ovis, lac, & caseus. §. 5. Ovium partes: dentes, vellus, exuviæ. §. 6. Vitia, morbi, & lues Ovium.

CAPUT VI. *De Caprino genere.*

§. 1. Conditio, & Status Caprarum in Hungaria. §. 2. Caper, seu Hircus. §. 3. Capra, & Hædus. §. 4. Dotes Caprarum, & vitia. §. 5. Partes Caprarum, lac, villi. §. 6. Morbi Caprarum.

CAPUT VII. *De Suibus, seu Porcis domesticis.*

§. 1. Quis Porcorum numerus, & nomina? §. 2. Aper, & Verres. §. 3. Scrofa, & nefrens. §. 4. Proprietates, & usus Porcorum. §. 5. Pabulum, & saginatio Porcorum. §. 6. Partes, & caro Porcorum. §. 7. Morbi, & lues Setigerorum.

CAPUT VIII. *De Cuniculis.*

§. 1. Quale Animal Cuniculus? §. 2. Indoles Cuniculi, & partes.

CAPUT IX. *Porcellus, aut Mus marinus.*

§. 1. Natales, & nomina Porcelli marini. §. 2. Natura, & descriptio hujus Animalis.

CAPUT X. *Animantia domestica non esculenta.*

DE EQUO.

§. 1. Usus Equorum in Hungaria. §. 2. Multitudo, & varietas Equorum. §. 3. Emissarius, sive Admissarius. §. 4. Canthe-

therius, seu Equus castratus, Asturco. §. 5. Equa, & Hin-
nulus, seu Pullus equinus. §. 6. Indoles, & genius Equo-
rum. §. 7. Membra externa Equorum. §. 8. Partes internæ
Equorum. §. 9. Cura Equorum. §. 10. De Natione Zinga-
ra, & de abusu Equorum. §. 11. Morbi Equorum.

CAPUT XI. *De Asino, Mulo, & Burdone.*

§. 1. Conditio Asini, & ejusdem utilitas. §. 2. Emissarius,
Asina, & pullus Asinæ. §. 3. Mulus, & Mula. §. 4. Burdo.
§. 5. Laudes, & indoles Asini. §. 6. Partes, & vox Asini.
§. 7. Ætas, vitia, & morbi Asinorum.

CAPUT XII. *De Canibus Hungariæ.*

§. 1. Natales, & differentiæ Canum. §. 2. Molossus.
§. 3. Vertagus. §. 4. Venaticus, & Sagax. §. 5. Reliquæ
Canum species. §. 6. Canis pariens, & Catuli. §. 7. Do-
tes, & indoles Canum. §. 8. Vitia Canum. §. 9. Partes,
& membra Canum. §. 10. Esca, & nutrimentum Canum.
§. 11. Ætas, & morbi Canum. §. 12. Rabies Canum.

CAPUT XIII. *De Catis, seu Felibus Hungariæ.*

§. 1. Genius, ac indoles Felium domesticarum. §. 2. Sen-
sus, & membra Felium. §. 3. Generatio, Catuli Felium.
§. 4. Vitia, & morbi Felium.

CAPUT XIV. *De Gliribus.*

§. 1. Nomen, varietas, & natales Glirium. §. 2. Natura
Glirium, & fœtificatio.

CAPUT XV. *De Mure domestico.*

§. 1. Varietas Murium. §. 2. Status, & conditio Murium.

CAPUT XVI. *De Feris Hungariæ esculentis.*

DE CERVIS.

§. 1. Varietas Cervorum. §. 2. Cerva, & fœtificatio.
§. 3. Natura, & indoles Cervorum. §. 4. Sensus, & ar-
tus Cervorum. §. 5. Ætas, & esca Cervorum.

CAPUT XVII. *De Dama, seu Damula.*

§. 1. Nomen, & forma Damæ. §. 2. Natura, & genius
Damulæ.

CAPUT XVIII. *De Capreolo.*

§. 1. Varietas, & natales hujus Feræ. §. 2. Natura, &
indoles Capreoli. §. 3. Membra, & partes Capreoli.

CAPUT XIX. *De Rupicapris.*

§. 1. Sedes Rupicaprarum in Hungaria. §. 2. Descriptio,
& partes Rupicapræ. §. 3. Indoles, & natura Rupicapræ.

CAPUT XX. *De Apro silvestri.*

§. 1. Aprorum Indoles. §. 2. Scropha silvestris, & fœtifi-
catio. §. 3. Partes, & pabulum Aprorum. §. 4. Venatio
Aprorum.

CAPUT XXI. *De Leporibus Hungariæ.*

§. 1. Varietas Leporum. §. 2. Fœtificatio, & indoles Le-
porum. §. 3. Partes, & membra Leporis. §. 4. Esca, &
ætas Leporum.

CAPUT XXII. *De Castore.*

§. 1. An Castor incola Hungariæ? §. 2. Indoles, & descri-
ptio Castoris. §. 3. Victus, & pabulum Castorum.

CAPUT XXIII. *De Lutra.*

§. 1. Natura, & partes Lutræ. §. 2. Res cibaria Lutræ.

CAPUT XXIV. *De Urso.*

§. 1. Feræ rapaces vulgo non esculentæ. §. 2. Urforum partes, & partus. §. 3. Natura, & Genius Ursi. §. 4. Esca, & ætas Urforum.

CAPUT XXV. *De Lupis.*

§. 1. Descriptio, & sedes Luporum. §. 2. Sensus, & membra Luporum. §. 3. Fœtificatio, & indoles Luporum. §. 4. Esca, & fames Luporum. §. 5. Morbi, & rabies Lupina.

CAPUT XXVI. *De Lynce.*

§. 1. Descriptio, & varietas Lyncis. §. 2. Natura, & proprietas Lyncis.

CAPUT XXVII. *De Vulpe.*

§. 1. Varietas Vulpium, & natales. §. 2. Fœtificatio, & partes Vulpium. §. 3. Indoles, & esca Vulpium.

CAPUT XXVIII. *De Mele, seu Taxo.*

§. 1. Varietas, & incolatus Taxorum. §. 2. Partes, & indoles Melis.

CAPUT XXIX. *De Fele silvestri.*

§. 1. Descriptio, & indoles Felis silvaticæ. §. 2. Sedes ferarum Felium in Hungaria.

CAPUT XXX. *Feræ, & Animantia Regni minoris gentium.*

DE MARTIBUS.

§. 1. Pusilla Hungariæ Animantia. §. 2. Varietas Martium, Martes domestica §. 3. Martes silvestris.

CAPUT XXXI. *De Viverra, & analogis bestiolis.*

§. 1. Nomina, & species Viverræ. §. 2. Quid Viverra? §. 3. Quid Putorius?

CAPUT XXXII. *De Mustela.*

§. 1. Varietas Mustelarum, & Pelles pretiosæ. §. 2. Mustela nostras, & vulgaris.

CAPUT XXXIII. *De Criceto.*

CAPUT XXXIV. *De Sorice, seu Citello.*

CAPUT XXXV. *De Sciuro.*

§. 1. Nomen, & varietas Sciuri. §. 2. Sciuri dotes, & proprietat.

CAPUT XXXVI. *De Erinaceo, seu Herinacio.*

§. 1. Species, & nomina Erinacei. §. 2. Esca, & natura Erinacei.

CAPUT XXXVII. *De Talpa.*

CAPUT XXXVIII. *De Mure Alpino, seu Marmota.*

§. 1. Nomina, & Natales Marmotæ. §. 2. Genius, & dotes Muris Alpini.

CAPUT XXXIX. *De Mure Aquatico.*

CAPUT XL. *De Mure Agresti.*

§. 1. Murium diversitas, & nomina. §. 2. Indoles Murium campestrium.

CAPUT XLI. *De Animalibus Hungariæ dubiis.*

§. 1. Incerta Regni Animalia : uti Leo, Elephas, Camelus. §. 2. Alce.

§. 3. Equiferus. §. 4. Urus, seu Bos silvestris. §. 5. Pardus

§. 6. Gulo. §. 7. Aspreolus, Glis, vel Mus silvestris. §. 8. Caniculus terrestris. §. 9. Mus avellanarius.

CAPUT XLII. ET ULT. *Barbara, & Exotica nomina Animalium, eorumque brevis expositio.*

§. 1. De Animalibus exoticis universim. §. 2. Nomina peregrina, & minus usitata.

